

Inspectie van het Onderwijs
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Visio Onderwijs Breda so & vso

**Excellentieprofiel
Perspectief voor ieder kind
'Thuiskomen in de wereld'
Ieder kind heeft recht op onderwijs**

Juryrapport Excellente Scholen

**Geldigheid predicaat:
1 januari 2022 tot 1 juli 2025**

Datum vaststelling: 1 januari 2022

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Conclusie & samenvatting	4
3.	Het onderzoek naar het excellentieprofiel op basis van criteria	5
4.	Procedure	11

1. Inleiding

Introductie

Op Nederlandse scholen wordt op uiteenlopende manieren gewerkt aan goed onderwijs. Op sommige scholen leidt dat tot onderwijs van bijzondere kwaliteit. Scholen/schoolsoorten in het primair, voortgezet en (voortgezet) speciaal onderwijs kunnen zich aanmelden bij de jury Excellente Scholen voor een erkenning van die kwaliteit en waardering voor de inzet en prestaties. Het traject Excellente Scholen helpt bijzondere voorbeelden van het Nederlandse onderwijs voor het voetlicht te brengen, en wil bijdragen aan een onderwijscultuur waarin het vanzelfsprekend is expertise te delen en te streven naar verbetering.

De jury beoordeelt het excellentieprofiel op de criteria en waar mogelijk in samenhang. Het zijn de volgende criteria zoals benoemd in het aanmeldingsformulier:

- Het excellentieprofiel van de school;
- Doelen van het excellentieprofiel;
- Aanpak van het excellentieprofiel;
- Resultaten (meetbaar en merkbaar) van het excellentieprofiel;
- Evaluatie, borging, ontwikkelingen en duurzaamheid van het excellentieprofiel;
- Erkenning van het excellentieprofiel en kennisdeling met andere scholen.

2. Conclusie & samenvatting

De jury is van oordeel dat Visio Onderwijs Breda het predicaat Excellente School voor speciaal onderwijs toekomt.

Van een brede visie naar een scherpe focus

De school slaagt erin om vanuit een brede visie op onderwijs aan blinde en slechtziende leerlingen in de leeftijd van vier tot twintig jaar met vaak ernstige meevoudige beperkingen, een scherpe focus te houden op het eigen concept van totale communicatie.

De aanpak is een eigen vertaling van het doordachte onderwijs- en begeleidingsconcept van expertisecentrum Koninklijke Visio. Hiermee biedt de school perspectief voor ieder kind. Alles in en om de school is volkomen aangepast aan de leerlingen: de gangen zijn leeg en overzichtelijk en de klassen zien er uitnodigend en geordend uit.

Tijdens het schoolbezoek zijn de uitgewerkte thema's van de totale communicatie in de bezochte praktijksessies goed herkenbaar.

De resultaten van het uitgewerkte excellentieprofiel zijn overtuigend. Ook is er een goede afstemming op de onderwijs- en begeleidingsbehoefte van de desbetreffende leerlingen.

Het beleid wordt telkens grondig geëvalueerd en geborgd. Waar nodig beschrijft de school verbeteracties en nieuwe doelen in het zogenoemde transitiedocument.

De externe erkenning en de kennisdeling met andere scholen toont de school in allerlei documenten en publicaties aan.

Samengevat: het bijzondere is normaal op deze school

De jury is onder de indruk van de concretisering van de ambities van het vastgelegde onderwijs- en schoolbeleid. Meer nog van het gevoel dat in de school de innovatieve en bijzondere wijze van werken door de medewerkers als normaal wordt ervaren. Het desbetreffende school- en onderwijsbeleid is door alle medewerkers zodanig geïncorporeerd in hun professionele doen en laten, dat het henzelf niet meer opvalt als zijnde bijzonder. Het schoolteam kenmerkt zich door de passie voor het werken met deze leerlingen en door hun voortdurende inzet om te innoveren en de eigen professionaliteit te versterken. Het geven van feedback onderling is een dagelijkse bezigheid en onderdeel van de functioneringsgesprekken in teamverband. De medewerkers en de leerlingen ervaren op school een professionele en veilige werkomgeving.

De jury is van mening dat de werkwijze van Visio Onderwijs Breda andere scholen kan inspireren.

3. Bevindingen onderzoek naar het excellentieprofiel op basis van criteria

Achtergrondgegevens van de school

Sector	Speciaal onderwijs
Naam school	Visio Onderwijs Breda
Brin	25HE OKEo5 SO & 25HE OKEo6 VSO
Plaats	Breda
Bestuur	Stichting Koninklijke Visio

Bevindingen jury over de helderheid en relevantie van het excellentieprofiel

Het excellentieprofiel van Visio Onderwijs Breda luidt ‘Thuiskomen in de wereld’. Ieder kind heeft recht op onderwijs. De jury oordeelt dat de school, vanuit een brede visie op onderwijs aan meervoudig beperkte blinde en slechtziende leerlingen, erin slaagt om in het profiel een scherpe focus op het eigen concept van de totale communicatie te richten.

Meedoen mogelijk maken biedt perspectief voor ieder kind

Visio Onderwijs Breda wordt aangestuurd vanuit Koninklijke Visio, het expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen. Koninklijke Visio heeft als missie: meedoen mogelijk maken. Visio Onderwijs Breda vertaalt deze missie in het motto: perspectief voor ieder kind. De school werkt vanuit de ambitie om het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke begeleiding te geven. Onderwijs en begeleiding zijn gericht op kwalificatie, persoonsvorming en participatie. De school wil iedere leerling stimuleren tot maximale ontwikkeling op deze genoemde gebieden.

Het gaat om het zelfbewustzijn van leerlingen, met een daarbij behorend reëel zelfbeeld, zelfvertrouwen, eigenaarschap en autonomie. Thuisnabij onderwijs wordt waar mogelijk regulier onderwijs met ambulante begeleiding, of een combinatie van regulier en speciaal onderwijs.

De leerling is leidend, een maatschappelijke opdracht

Leidend voor het maatwerk is altijd de vraag van de leerling.

Het thuisnabij onderwijs is voor ruim 80 procent van de leerlingen met een visuele beperking mogelijk.

De school ziet zichzelf geplaatst voor de maatschappelijke opdracht alle leerlingen voor te bereiden op deelname aan een moderne samenleving die steeds blijft veranderen.

Daar waar thuisnabij onderwijs niet mogelijk blijkt, komen de leerlingen naar Visio Onderwijs Breda.

Deze school is een gespecialiseerde onderwijssetting die speciaal en voortgezet onderwijs biedt voor meervoudig beperkte leerlingen in de leeftijd van vier tot twintig jaar.

Bevindingen van de jury over de doelen van het excellentieprofiel

De jury oordeelt dat in de beleidsdocumenten de doelen van het excellentieprofiel op kortere en langere termijn beschreven zijn en dat deze passen in de verdere realisatie van het excellentieprofiel. Ze zijn met name gericht op het ontwikkelen en oefenen van kennis en vaardigheden in een veilige pedagogische context. In de bezochte praktijksessies zijn de doelen en thema's rond totale en ondersteunende communicatie, die voor de leerlingen essentieel zijn, goed herkenbaar in de uitvoering van onderwijs en begeleiding.

Bevindingen jury over de aanpak van het excellentieprofiel

De jury oordeelt dat de aanpak van het profiel uitgewerkt is in beleidsdocumenten en zichtbaar vorm krijgt in de dagelijkse praktijk van de school. Alle medewerkers communiceren op een consequente wijze met de leerlingen, en richten zich daarbij exclusief op de leerling en bewegen zich fysiek op hetzelfde niveau. Zij blijven met de aandacht volledig bij de leerling. Indien dit door bijvoorbeeld ruis in de omgeving niet mogelijk is, leggen ze de reden daarvan ook uit. Ze sluiten de communicatie steeds op een goede en voor de leerling herkenbare wijze af. In de directe omgeving zijn altijd specifieke ondersteunende materialen binnen handbereik. De aanpak leidt tot het behalen van het profiel. De aanpak is een vertaling van een doordacht onderwijs- en begeleidingsconcept van Koninklijke Visio.

Schatplichtig aan de ouders van de leerlingen

Bestuur, schoolleiding en de medewerkers leggen met name verantwoording af aan de ouders van de leerlingen. De school voelt zich aan hen schatplichtig en dat alleen al is hun motivatie om voortdurend te werken aan het verbeteren van de eigen professionaliteit. Dit besef is ook de basis van het excellentieprofiel zoals dat door de school is geformuleerd. De uniciteit van de leerlingenpopulatie eist voortdurende inzet binnen deze hoogstaande professionele kwaliteitscultuur in de school. Via diverse overleggen wordt de dialoog met ouders en andere stakeholders verder vormgegeven. Op deze wijze krijgen inspraak en verantwoording vorm en bieden zij een toegevoegde waarde aan de kwaliteit van onderwijsinhoud en -processen.

Thuiskomen in de wereld

Het grootste deel van deze leerlingen heeft ernstige meervoudige beperkingen. Visio Onderwijs Breda zet concreet en zichtbaar haar innovatiekracht in bij het aanleren van vaardigheden aan deze leerlingen met een visuele beperking en ernstige verstandelijke beperkingen. Dat ervaart de jury in de bijzondere wijze waarop de medewerkers met de leerlingen communiceren, de inrichting van het gebouw en de lokalen, en de inzet van specifiek voor deze doelgroep in eigen beheer ontwikkeld onderwijs- en leermateriaal. Daardoor kunnen zij op een zo snel mogelijke wijze thuiskomen in de wereld, die wereld begrijpen en in die wereld begrepen worden.

Totale communicatie en ervaring als basis

Begrepen worden door de ander is een belangrijke competentie die bijdraagt aan een zo autonoom mogelijke volwaardige participatie binnen de domeinen onderwijs, wonen, vrije

tijd en arbeid/dagbesteding. De school zet in op het recht op onderwijs dat elk kind heeft. De richtinggevendende vraag is altijd: wat kan wel? Het antwoord vormt het vertrekpunt voor het onderwijs en de begeleiding van ieder kind. Kwalificatie, participatie en persoonsvorming kenmerken het onderwijs van de school. De school vindt het jammer dat gemeenten de leerlingen uit deze doelgroep te vaak vrijstellen van de leerplicht, terwijl er wél ontwikkelings- en leerpotentieel aanwezig is. Visio Onderwijs Breda is een school, primair gericht op het geven van onderwijs in een veilige omgeving, waarin door zorg en begeleiding zoveel mogelijk belemmeringen worden weggenomen of drempels worden verlaagd. De basis van het onderwijs is ervaren, gericht op de zogenoemde zone van de naaste ontwikkeling. Steeds wordt gelet op wat al bereikt is en op individueel niveau wordt toegewerkt naar het volgende te bereiken doel.

Het onderwijsbeleid is uitgewerkt in vier thema's. De jury vindt dat het beschreven excellentieprofiel op zichtbare momenten de missie/visie van de school versterkt.

De thema's:

Totale communicatie & ondersteunende communicatie

De school hanteert als kenmerken van de communicatieve grondhouding, het onderwijs en de begeleiding van de leerlingen: betrouwbaarheid, gedrevenheid, eigen wijze, vernieuwend en veilig.

De jury zag tijdens het schoolbezoek in de bezochte groepen dat alle medewerkers deze principes zichtbaar en consequent toepasten. De basisprincipes van deze totale communicatie zijn op meerdere plekken in de school op posters uitgewerkt in concrete aanwijzingen voor een juiste interactie met de leerlingen. De desbetreffende posters met aanwijzingen hangen zichtbaar op meerdere plekken in de school, onder andere in de personeelskamer. De lesmaterialen, de inrichting van en de bewegwijzering in de school sluiten concreet aan bij deze uitgangspunten. De jury zag tijdens de rondgang door de school dat in het gebouw een schoolbreed oriëntatie- en verwijzersstelsel aanwezig is. Op deze manier weten de visueel beperkte leerlingen steeds waar in het gebouw zij zich bevinden.

Communicatiepaspoort

Binnen het concept van de totale communicatie is voor elke leerling afzonderlijk een communicatiepaspoort ontwikkeld. Bij leerlingen met een verstandelijke beperking zijn verschillende disciplines bezig met het vertalen en samenvatten van signalen die deze leerlingen met ernstige meervoudige beperkingen afgeven. Deze gegevens worden gebundeld in een document per leerling, het communicatiepaspoort. Dit document heeft elke leerling bij zich. In overleg met de ouders wordt de inhoud anoniem vastgelegd. Het paspoort bevat de kenmerken van gedrag, beschreven vanuit de beleving van de leerling van wie het paspoort is. Het helpt om informatie over de desbetreffende leerling voor de omgeving toegankelijk te maken en om op die manier de interactie met die omgeving te verbeteren.

Moeilijk verstaanbaar gedrag

Tijdens het bezoek zag de jury dat aan leerlingen met een (zeer) complexe gedragsproblematiek, op een enkele uitzondering na, toch onderwijs wordt gegeven.

Burgerschapsvorming

Het belangrijkste doel van het onderwijs op de school is dat de leerlingen ieder op hun eigen wijze thuiskomen in de wereld. De jury zag dat daartoe wordt samengewerkt met diverse externe partners. Waar mogelijk wordt de interactie tussen mensen met en zonder beperking bevorderd. De leerlingen nemen deel aan diverse activiteiten buiten de school. Daar waar de

buitenwereld niet kan worden bezocht, wordt waar mogelijk deze buitenwereld in de school uitgenodigd. Voorbeelden die zijn uitgewerkt zijn onder andere uitwisselingen met scholen voor regulier basisonderwijs en een stedelijk gymnasium, het schoolkamp en de jaarlijks terugkerende Kunstweek in Breda waarin diverse vormen van kunst aan bod komen.

21e-eeuws onderwijs voor leerlingen met meervoudige beperkingen

De jury zag dat de school zich vooral richt op communiceren, ICT-basisvaardigheden, mediawijsheid en computational thinking.

Innovatieve houding

De doelgroep van de school is voor uitgevers en methode-ontwikkelaars te klein om op een commercieel verantwoorde wijze en kostendekkend leer- en ontwikkelingsmateriaal te ontwikkelen. Daarom is de school veelal aangewezen op het in eigen beheer, onder meer in landelijke en internationale samenwerking, ontwikkelen van hulp- en leermiddelen. Ontwikkelde leermiddelen komen beschikbaar voor andere scholen voor slechtziende en blinde leerlingen. Een mooi voorbeeld hiervan is de door de school ontwikkelde liedjeskist, waarin muziek als essentieel onderdeel van de totale communicatie voor het lesprogramma zichtbaar wordt. De liedjeskist bestaat uit 35 voorwerpen die verwijzen naar een liedje en waaraan foto's en plaatjes zijn gekoppeld. Ook is er een cd aanwezig waarop alle liedjes zijn ingezongen. Het lied wordt hierbij ingezet als middel om te communiceren, het aanleren van het lied op zich is niet het doel.

Meer voorbeelden zijn te vinden op de website van de school. Via de dienst ambulante begeleiding zijn de leer- en hulpmiddelen ook voor het regulier onderwijs beschikbaar.

Bevindingen jury over de resultaten van het excellentieprofiel

De jury zag in de aangeleverde stukken en tijdens het schoolbezoek overtuigende resultaten van het excellentieprofiel. De school wordt bezocht door blinde en slechtziende leerlingen met (ernstige) meervoudige beperkingen. In de uitvoering wordt goed aangesloten bij de onderwijs- en begeleidingsbehoefte van deze leerlingen.

Muziek

Muziek is een belangrijk medium waarmee herkenbaarheid en structuur wordt geboden aan de leerlingen. De jury bezocht een aantal groepen en zag de kracht van muziek en het lied. Interactief zingen. Het lied niet primair als doel, maar als middel tot communicatie. Het resultaat van deze aanpak, ingebed in het concept van de totale communicatie, is duidelijk zichtbaar in de afname van het aantal consultaties bij het eigen Team Moeilijk Verstaanbaar Gedrag (TMVG) en bij het Centrum voor Consultatie en Expertise (CCE). Dit centrum is partner van zorgprofessionals als het gaat om expertise over ernstig probleemgedrag bij kinderen en volwassenen die langdurig en/of intensieve professionele zorg en ondersteuning nodig hebben.

Meten en ontwikkelen

Naast deze afname van het aantal consultaties worden onderwijsopbrengsten gemeten met afgesproken instrumenten zoals toetsen en geijkte observatielijsten. De resultaten legt men stelselmatig vast in het ontwikkelingsvolgmodel, in combinatie met het leerlingvolgsysteem EduMaps. Hierin zijn het doelgroepenmodel, de leerlijnen en de leerroutes opgenomen. De data worden op gezette tijden verwerkt in speciaal ontwikkelde formats: de zogeheten foto's.

Dat zijn respectievelijk de clusterfoto, de schoolfoto en de groepsfoto. In de clusterfoto wordt eens per jaar per doelgroep (cluster 1) de ambitie schoolstandaarden beschreven. De school stelt in een afleiding daarvan de eigen standaarden vast. Laatstgenoemde standaarden vormen op hun beurt de basis van de groepsfoto die elke leraar van de eigen groep maakt. Deze foto's vormen het richtpunt voor de onderwijsinterventies. In het leerlingvolgsysteem zijn per leerling de kenmerken, de ontwikkelingsleeftijd en de ondersteuningsbehoefte beschreven. De gekozen interventies worden per leerling vertaald in het ontwikkelingsplanperspectief, dat jaarlijks, of indien gewenst vaker, met de ouders wordt besproken en daarna wordt vast- of bijgesteld. Dit gebeurt parallel hieraan ook door de commissie van onderzoek. Verder ziet de commissie leerlingenzorg (CLZ) toe op de processen rondom de leerlingenzorg. Deze commissie komt eens per twee weken samen en koppelt terug naar de desbetreffende procescoördinator (mentor) van de groep. Op grond van evidencebased onderzoek, deels ook in internationaal verband, ontwikkelden Visio-medewerkers specifieke, eigentijdse expertise en producten voor de bijzondere eigen leerlingenpopulatie met visuele beperking.

Bevindingen jury over de evaluatie, borging, ontwikkeling en de duurzaamheid van het excellentieprofiel

De jury is van mening dat de school de uitvoering van het beleid grondig evalueert en borgt. Via het zogenoemde transitiedocument van de school worden de resultaten van evaluaties vertaald in nieuwe ontwikkeldoelen en verbeteracties.

Kwaliteitsbeleid

De aanpak van het excellentieprofiel maakt integraal onderdeel uit van het cyclisch kwaliteitsbeleid van de school. De samenhangende vastlegging in het schoolplan, jaarplan, transitieplan en de handelingskalender bieden schoolleiding en medewerkers houvast bij de uitvoering van het excellentieprofiel. Met name de handelingskalender vormt een belangrijk instrument waarmee de werkgroep kwaliteit de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van de aanpak structureel kan bespreken.

Professionele reflectie en dialoog

Deze werkwijze is veelvuldig onderwerp van evaluatie en reflectie. Dit gebeurt onder andere tijdens functioneringsgesprekken in teamverband. Bij de samenstelling van deze functioneringsgroepen is de persoonlijke vrijheid en het gevoel van veiligheid van de medewerkers het uitgangspunt. Deze werkwijze wordt door de ouders en medewerkers gewaardeerd, blijkt telkens uit tevredenheidsmetingen. Ook het werken in professionele leergemeenschappen leidt tot een vaste cyclus van evalueren en verbeteren van de door de school gekozen werkwijze.

Tijdens gesprekken met de schoolleiding, het team van medewerkers en de ouders constateerde de jury een groot draagvlak voor de gekozen werkwijze. Ook de verschillende scholings- en ondersteuningsmogelijkheden, onder andere door de Visio Academie, die de school de medewerkers biedt, en het gegeven dat er concrete plannen zijn voor een doorontwikkeling van het excellentieprofiel de komende jaren, versterken het vertrouwen dat er sprake is van een duurzaam karakter.

Bevindingen jury over de externe erkenning en kennisdeling met andere scholen

Visio Onderwijs Breda maakt deel uit van een consortium met vijf vergelijkbare scholen. De samenwerking met andere scholen is meervoudig. Enerzijds is die gericht op verbetering van kansen voor de eigen leerlingen om 'thuis te komen' in de wereld, anderzijds is het opgezet om verworven inzichten met betrekking tot onderwijs aan deze doelgroep te delen. Zo worden lesmaterialen beschikbaar gesteld aan andere cluster 1-scholen, maar ook aan reguliere scholen met slechtziende en blinde leerlingen. Dit laatste in de vorm van ambulante begeleiding.

Externe erkenning

De erkenning en waardering van de bijzondere aanpak op de school blijkt uit de vele werkbezoeken van scholen die Visio Onderwijs Breda ontvangt. Ook wordt in Europees verband samengewerkt. Als mooi voorbeeld geldt de deelname aan het Europese project iExpress myself.

Verder blijkt uit de vele publicaties in vakbladen en andere media een stevige erkenning van het excellentieprofiel van de school. Ook verzorgen medewerkers van de school gastcolleges op pabo's en op expert- en scholingsbijeenkomsten van uiteenlopende aard.

De samenwerking met scholen voor regulier onderwijs, woon- en dagcentrum De Blauwe Kamer, Landgoed Nuwenhuys en de gemeente Breda, bevestigen nog eens het beeld van erkenning door externe partners van Visio Onderwijs Breda.

4. Procedure

Visio Onderwijs Breda heeft zich kandidaat gesteld voor het traject Excellente Scholen. Een school die zich kandidaat stelt voor het traject doorloopt de volgende fasen:

Fase 1 Aanmeldingsperiode

Elke school die wil deelnemen aan het traject levert een beschrijving van het excellentieprofiel aan.

Fase 2 Controle door inspectie

Na de sluiting van de aanmeldingsperiode controleert de inspectie of uw school over de waardering Goed beschikt en of er geen recente contra-indicaties zijn.

Fase 3 Voorbereidingsgesprek met de jury

De jury gaat in gesprek met de school over haar excellentieprofiel. De school verheldert onduidelijkheden, gaat in op vragen op het gebied van verantwoording, legt accenten en geeft aan wat er bij het bezoek aan de school te verwachten valt.

Fase 4 Jurybezoek

Twee leden van de onafhankelijke jury bezoeken uw school. Zij waarderen het excellentieprofiel mede aan de hand van de herkenbaarheid van het verhaal van de school in de onderwijspraktijk. Bovendien kijken ze naar de eenheid in de kwaliteit en de gedragenheid van het profiel op alle niveaus van de school, van bestuur tot leerling.

Fase 5 Rapportage en beoordeling

Na elk jurybezoek stelt de jury een rapport op. De jury geeft hierin haar bevindingen weer per onderdeel van het jurybezoek. Deze bevindingen zijn gebaseerd op de beschrijving van het excellentieprofiel van de school, dossieronderzoek, het startgesprek en het jurybezoek. Op basis van de bevindingen concludeert de jury of de school het predicaat toekomt en adviseert zij de inspecteur-generaal van het onderwijs over het wel of niet toekennen van het predicaat Excellente School.

Fase 6 Uitreiking predicaat

Het predicaat is geldig van 1 januari 2022 tot 1 juli 2025. De juryrapporten van de scholen die het predicaat krijgen, worden openbaar gemaakt.

Inspectie van het Onderwijs
Postbus 2730, 3500 GS Utrecht
T-algemeen 088 6696000
T-Loket (voor vragen) 088 6696060

JURYRAPPORT EXCELLENTE SCHOLEN

